

1 Melyek a házasság felbontásának feltételei?

Portugáliában közös megegyezéssel vagy egyoldalú kérelemmel lehet kérni házasság felbontását.

Az első mód a két házastársnak a házasság felbontására, és alapvetően a rászoruló házastárs tartására, kiskorú gyermekek esetében a szülői felügyelet gyakorlására, valamint a házastársi közös lakásról való rendelkezésre irányuló megállapodását jelenti.

Egyoldalú kérelmet az egyik házastárs terjeszt elő a másikkal szemben bíróság előtt, olyan jogszerűen megállapított tényekre alapozva, amelyek – a házastársak hibájára tekintet nélkül – bizonyítják a házasság helyrehozhatatlan megromlását.

2 Melyek a házasság felbontásának jogalapjai?

A házasság közös megegyezéssel való felbontása esetén a házastársaknak nem kell indokolniuk kérelmüket.

A házasság egyoldalú felbontásának további jogalapjai a következők:

- különélés egy teljes éven keresztül. Ennek értelmében akkor van szó különélésről, ha a házastársak között nincs életközösség, és az egyik fél nem, vagy egyik fél sem kívánja azt helyreállítani;
- a másik házastárs szellemi képességeiben egy évnél hosszabb ideje tartó olyan változás, amely súlyossága miatt veszélyezteti az életközösség lehetőségét;
- egy évnél nem rövidebb ideig tartó távollét, a távollevőre vonatkozó információk nélkül;
- bármely más olyan tény, amely a házastársak hibájára tekintet nélkül bizonyítja a házasság helyrehozhatatlan megromlását.

3 Melyek a házasság felbontásának jogkövetkezményei

3.1 a házasság felbontásának személyi jogi jogviszonyra (pl. a vezetéknevre) vonatkozóan?

A házasság felbontása megszünteti a házasságot, és ugyanolyan jogkövetkezményekkel jár, mint a halál miatti megszűnés, a törvényben meghatározott kivételektől eltekintve.

A házasság felbontásának a házastársak közötti vagyoni viszonyokra vonatkozó hatásai a házasságot felbontó ítélet jogerőre emelkedésétől kezdődően – de a kereset előterjesztésének időpontjára visszamenőlegesen – állnak be.

Amennyiben az eljárásban bizonyítást nyer a házastársak különélése, akkor bármelyikük kérheti, hogy a házasság felbontásának hatásai visszamenőlegesen érvényesüljenek attól az időponttól, amikor az ítéletben rögzítettek szerint a különélés elkezdődött.

A házasság felbontása ellenére a másik házastárs vezetéknevét felvevő házastárs tovább viselheti azt, feltéve, hogy előbbi hozzájárul ehhez vagy a bíróság engedélyezi azt, tekintettel a felhozott indokokra. A korábbi házastárs hozzájárulására sor kerülhet jegyzői okirattal, bíróság előtt készült irattal (a fél szándékának az eljárás során való írásbeli rögzítése), vagy az anyakönyvi hivatal tisztviselője előtti nyilatkozattal. A korábbi házastárs vezetéknevének használatára vonatkozó bírói engedély iránti kérelmet elő lehet terjeszteni a házasság felbontására irányuló eljárásban vagy külön eljárásban, még a házasság felbontásának kimondását követően is.

3.2 a házasság felbontásának vagyonának megosztására vonatkozóan?

Házasság felbontása esetén egyik házastárs sem juthat több előnyhöz, mint amelyet akkor kapott volna, ha a házasságra *ex post facto* szerzett közös tulajdon rendszerén belül került volna sor.

Mindegyik házastárs elveszíti a házasságra vagy a házasság felbontásának jogával szemben a másik házastárstól vagy harmadik féltől kapott vagy ígért valamennyi előnyt, függetlenül attól, hogy a házasságkötést megelőzően vagy azt követően került-e sor az adományozásra. Az adományozó meghatározhatja azt, hogy az előny a házasságból származó gyermekekre száll.

A házasság felbontásának a házastársak közötti vagyoni viszonyokra vonatkozó hatásai a házasságot felbontó ítélet jogerőre emelkedésétől kezdődően – de a kereset előterjesztésének időpontjára visszamenőlegesen – állnak be.

Amennyiben az eljárásban bizonyítást nyer a házastársak különélése, akkor bármelyikük kérheti, hogy a házasság felbontásának hatásai visszamenőlegesen érvényesüljenek attól az időponttól, amikor az ítéletben rögzítettek szerint a különélés elkezdődött.

A bíróság kérelemre bármelyik házastársnak berbe adhatja a házastársi közös lakást függetlenül attól, hogy közös tulajdonukban vagy a másik házastárs tulajdonában áll-e, különös figyelemmel mindkét házastárs szükségleteire és a házasságból származó gyermekek érdekeire. A bérletre az ingatlanbérlet szabályai szerint kerül sor, de a bíróság meghatározhatja a megállapodás feltételeit, miután meghallgatta a házastársakat, és a bérbeadó kérelmére megszüntetheti a bérletet akkor, ha a későbbi körülmények ezt igazolják. A felek közötti megállapodás jóváhagyásával vagy a bírósági végzéssel létrejött megállapodásokat módosítani lehet a peren kívüli eljárásokra vonatkozó általános szabályok szerint.

3.3 a házasság felbontásának kiskorú gyermekeire vonatkozóan?

Házasság felbontása, különválás, semmisség megállapítása vagy a házasság érvénytelenítése esetén a gyermekre vonatkozó megállapodásokat, utóbbi tartását és a tartás megfizetésének módját a szülők közötti megállapodás szabályozza, amelyet a bíróságnak (vagy közös megegyezéssel történő különválásra és házasságfelbontásra vonatkozó eljárások esetén az anyakönyvvizetőknek) jóvá kell hagynia.

Megállapodás hiányában a bíróság a kiskorú érdekeivel összhangban hoz döntést, beleértve az arra irányuló érdekeit, hogy szoros kapcsolatban maradjon mindkét szülővel, ösztönözve és elfogadva az olyan megállapodásokat vagy olyan határozatokat hozva, amelyek ösztönzik a mindkét szülővel való kapcsolattartás kellő lehetőségét, és a felelősség szülők közötti megosztását. A kiskorú feletti felügyeleti jog bármelyik szülőnek, harmadik félnek, illetve rehabilitációs vagy gondozóintézetnek adható.

További információért lásd a „Szülői felügyeletre” vonatkozó tájékoztatót.

3.4 a másik házastárs felé fennálló tartásdíj-fizetési kötelezettségre vonatkozóan?

Mindkét házastársnak biztosítania kell a házasság felbontását követően a saját ellátását. Bármelyik fél jogosult lehet tartásra, a házasság felbontásának típusától függetlenül. Nyilvánvaló méltányossági okokból megtagadható a tartáshoz való jog.

A tartásdíj összegének megállapításakor a bíróságnak figyelembe kell vennie a házasság időtartamát, a családi pénzügyekhez nyújtott hozzájárulást, a házastársak életkorát és egészségi állapotát, szakmai képezésüket és foglalkoztatási lehetőségeiket, azt az időt, amit vélhetően a közös gyermekek felnevelésére kell majd fordítaniuk, jövedelmüket és bevételeiket, és általában valamennyi olyan körülményt, amely érinti a tartásban részesülő házastárs szükségleteit és a tartásdíjat fizető személy lehetőségeit.

A bíróságnak elsőbbséget kell biztosítania a tartásra kötelezett házastársnak a gyermekére vonatkozó tartási kötelezettségei számára a korábbi házastársra vonatkozó, a házasság felbontásából eredő kötelezettségekhez képest.

A tartásra jogosult házastárs nem követelheti azt, hogy maradjon fenn a házasság alatt általuk élvezett életszínvonal.

További információért lásd a „Tartásra” vonatkozó tájékoztatót.

4 Mit jelent a gyakorlatban a „különválás” jogi fogalma?

A különválás nem bontja fel a házasságot, hanem megszünteti az együttélésre és támogatásra való kötelezettségeket, a tartáshoz való jog sérelme nélkül.

A vagyon tekintetében a különválás ugyanazokkal a hatásokkal jár, mint amelyekkel a házasság felbontása járna.

A különválás a házastársak közötti kapcsolat helyreállításával vagy a házasság felbontásával ér véget.

5 Melyek a különválás feltételei?

A különválás feltételei, akár egyoldalú kérelemmel vagy közös megegyezéssel került rá sor, *mutatis mutandis* megegyeznek a házasság egyoldalú kérelemre történő felbontásának feltételeivel.

6 Melyek a különválás jogkövetkezményei?

Ahogy az a 4. kérdésre adott válaszban szerepel, a különválás megszünteti az együttélésre és támogatásra való kötelezettségeket, a tartáshoz való jog sérelme nélkül. A vagyon tekintetében a különválás ugyanazokkal a hatásokkal jár, mint amelyekkel a házasság felbontása járna.

A házasság felbontására vonatkozó rendelkezések *mutatis mutandis* alkalmazandók a különválásra.

A különválás házasság felbontásává alakulhat, jóllehet ez nem előfeltétele a házasság felbontásának, és nem képezi a házasság felbontására irányuló eljárások valamely szakaszát.

Ha ugyanis a házastársak közötti kapcsolat nem áll helyre a különválásról (akár közös megegyezéssel vagy egyoldalú kérelemmel került rá sor) rendelkező ítélet jogerőre emelkedésétől számított egy éven belül, akkor bármelyikük kérheti a különválás házasság felbontásává alakítását. Ha mindkét házastárs kéri az átalakítást, akkor nem kell figyelembe venni a megadott időpontot, és közvetlenül ítélethozatalra kerül sor.

Ha az egyik házastárs kéri az átalakítást, akkor a másikat személyesen vagy jogi képviselőjén keresztül értesítik arról, hogy 15 napon belül fellebbezhet – amelyet csak a házastársak közötti kapcsolat helyreállítására lehet alapozni. A bizonyítékok bemutatását követően a bíró a fellebbezéstől számított 15 napon belül meghozza az ítéletet.

A különválás házasság felbontásává alakítását kérni lehet bármelyik anyakönyvi hivatalnál is. A ténybeli és jogi indokolást tartalmazó kérelmet az anyakönyvi hivatalnál benyújtott kérelem útján kell előterjeszteni, bizonyítékok bemutatásával és a bizonyító iratok csatolásával.

Az ellenérdekű felet felhívják arra, hogy 15 napon belül fellebbezhet, bizonyítékot terjeszthet elő, és benyújthatja a bizonyító iratokat.

Ha nincs fellebbezés és megállapítható, hogy elismerték a kérelmező által bemutatott tényeket, akkor az anyakönyvvezető a jogi követelmények teljesülésének vizsgálatát követően helyt ad a kérelemnek.

Ha fellebbezést nyújtanak be, akkor az anyakönyvvezető elrendeli békítési kísérlet tartását, amelyet 15 napon belülre kell kitézni, és elrendelheti jogi aktusok elvégzését, valamint a jogi követelmények igazolásához szükséges bizonyítékok bemutatását.

Ha az ellenérdekű fél fellebbezést nyújtott be, és lehetetlennek bizonyul megállapodás megkötése, a feleket felhívják, hogy nyolc napon belül terjesszék elő kérelmeiket és kérjék új bizonyítékok benyújtását. Az ügyet ezt követően az anyakönyvi hivatal helye szerinti körzetben illetékes elsőfokú bíróság elé utalják. A bíróság elé terjesztett ügyben a bíró elrendeli a bizonyítékok benyújtását és kitézi a tárgyalást.

7 Mit jelent a gyakorlatban a „házasság érvénytelenítésének” jogi fogalma?

A „házasság érvénytelenítése” azt jelenti, hogy a házasságot érintő jelentős hibára hivatkozással megszüntetik a házasság jogkövetkezményeit.

8 Melyek a házasság érvénytelenítésének feltételei?

A következő körülmények között kötött házasságot lehet érvényteleníteni:

- (abszolút vagy relatív) érvénytelenségi okok fennállása esetén;
- a házastársak egyike vagy mindegyike részéről fennáll a beleegyezés hiánya, vagy a beleegyezés tévedés vagy kényszer következtében érvénytelen;
- ha törvényi előírás ellenére nem voltak jelen tanúk.

A következők az abszolút érvénytelenségi okok, amelyek mindenkiel szemben megakadályozzák a szóban forgó személy házasságkötését:

- 16 év alatti életkor;
- ismert demencia, még tiszta időszakokban is, és elmebetegség miatti tilalom vagy cselekvőképesség hiánya;
- korábbi fel nem bontott házasság, akár egyházi, akár polgári, még akkor is, ha a vonatkozó bejegyzésre nem került sor a születési, házassági és halotti anyakönyvben.

A következők relatív érvénytelenségi okok, amelyek megakadályozzák a szóban forgó személyek egymással való házasságkötését:

- egyenes ági vérrokonság;
- másodfokú oldalági rokonság;
- egyenes ági rokonság;
- ha a házastársak egyikét korábban elítélték a másik fél házastársának meggyilkolására irányuló, akár sikertelen kísérlet elkövetése vagy ebben való bűnrészesség miatt.

A házasság érvényteleníthető beleegyezés hiánya miatt:

- ha a házasságkötéskor a felek egyike ideiglenes cselekvőképtelenség vagy más ok miatt nem volt tetteinek tudatában;
- ha a felek egyikét a másik fél személyazonossága tekintetében félrevezették;
- ha a beleegyezést fizikai kényszerrel kényszerítették ki;
- ha színlelték a beleegyezést.

A beleegyezés tévedés miatti akarathibája csak akkor lényeges az érvénytelenség szempontjából, ha a másik házastárs lényeges személyi minőségét érinti és menthető, és bizonyított, hogy észszerű módon anélkül nem került volna sor a házasságkötésre.

Az erkölcsi kényszer alatt kötött házasságok érvényteleníthetők, ha valamelyik felet súlyosan és jogellenesen megfenyegették, és igazolt annak bekövetkeztétől való félelme.

Ha valaki tudatosan és jogellenesen kikényszeríti a másik féltől a beleegyezés kinyilvánítását azzal az ígérettel, hogy előre nem látható fenyegetéstől vagy mások általi fenyegetéstől szabadítja meg, ez egyenlőnek tekintendő a jogellenes fenyegetéssel.

A beleegyezés kinyilvánítása a házasságkötéskor nem csupán azt a vélelmet jelenti, hogy a házastársak házasságot kívánnak kötni egymással, hanem azt is, hogy beleegyezésük nem akarathibás tévedés vagy kényszer miatt.

9 Melyek a házasság érvénytelenítésének jogkövetkezményei?

A polgári házasság érvénytelenítése, amennyiben mindkét házastárs jóhiszeműen kötötte azt, a felek között egymással és harmadik felekkel szemben akkor hatályosul, amikor a vonatkozó ítélet jogerőre emelkedik.

Ha csupán az egyik házastárs kötötte jóhiszeműen a házasságot, akkor csak ő igényelheti a házasság jogállásából származó előnyöket, és hivatkozhat rájuk harmadik felekkel szemben, feltéve, hogy ez egyszerűen a házastársak közötti viszony tükröződése.

Azt a házastársat, aki menthető okból nem tudott a semmisséget vagy érvénytelenséget okozó hibáról, vagy akinek a beleegyezését fizikai vagy erkölcsi kényszerrel kényszerítették ki, úgy kell tekinteni, mint aki jóhiszeműen kötött házasságot.

Az állami bíróságok kizárólag a jóhiszeműségről való bírósági tudomásért felelősek. A házastársak jóhiszeműségét vélelmezik.

Amennyiben a házasságot semmisnek nyilvánították vagy érvénytelenítették, akkor a jóhiszemű házastárs továbbra is jogosult tartásra a határozat jogerőre emelkedését követően vagy a határozat nyilvántartásba vételét követően.

10 Létezik-e alternatív, bíróságon kívüli mód a házasság felbontásával kapcsolatos kérdések rendezésére?

A házasság felbontására irányuló eljárás megindítása előtt az anyakönyvi hivatalnak vagy a bíróságnak tájékoztatni kell a házastársakat a családjogi közvetítői szolgálatok létezéséről és célkitűzéseiről.

A családjogi közvetítés a családi viszonyokon belül felmerülő konfliktusok feloldására szolgáló, peren kívüli módszer, amelyben a felek megállapodásra próbálnak jutni, személyes és közvetlen részvétel mellett és közvetítő segítségével.

A vitarendezés ezen alternatív módjának alkalmazása feloldhatja a szülői felügyeleti jog rendezéséből, módosításából és gyakorlásának elmaradásából, a házasság felbontásából és a különválásból, a különválás házasságfelbontássá való átalakításából, a különféle házastársak közötti kapcsolat helyreállításából, ideiglenes vagy végleges tartás megállapításából vagy módosításából, a közös lakás kijelöléséből, a másik házastárs vezetéckéne használata megtagadásából és a volt házastárs vezetéckéne használata engedélyezéséből fakadó konfliktusokat.

A családjogi közvetítő az Igazságügyi Minisztérium (*Ministério da Justiça*) által engedélyezett szakember, akinek feladata a találkozókat független és pártatlan levezetése annak elősegítése érdekében, hogy a felek megállapodásra jussanak egymás között.

A házasság közös megegyezéssel való felbontása kérhető az anyakönyvi hivatalokban, kivéve az egyoldalú kérelemre vonatkozó eljárásokban kötött megállapodásokból fakadó helyzetekben, és feltéve, hogy a házasság közös megegyezéssel való felbontására irányuló kérelemhez csatolják a pár közös vagyonának felsorolását, a házastársi közös lakásról való rendelkezésről szóló megállapodást, a tartásra szoruló házastárs tartásának fizetéséről szóló megállapodást, és a kiskorú gyermekek vonatkozásában a szülői felügyeleti jog gyakorlását szabályozó bírósági ítéletről szóló igazolást, vagy a szülői felügyeleti jog gyakorlásáról szóló megállapodást, ha bíróság korábban nem szabályozta azt.

11 Hol nyújtsam be a házasság felbontása/különválás/házasság érvénytelenítése iránti kérelmemet? Milyen formai követelményeket kell betartanom, és milyen iratokat kell csatolnom a kérelemhez?

Különválás és házasság felbontása közös megegyezéssel

A közös megegyezéssel való különválást és házasságfelbontást az anyakönyvi hivatalnál kell kérelmezni mindkét fél által, közös megegyezéssel. A kérelemhez csatolni kell az alábbi iratokat:

- a közös vagyontárgyak részletes, az egyes vagyontárgyak értékét feltüntető listája, vagy ha a házastársak e vagyon megosztását választják, akkor a megosztásról szóló megállapodás vagy az ilyen megállapodás létrehozására irányuló kérelem;
- a kiskorú gyermekek vonatkozásában a szülői felügyeleti jog gyakorlását szabályozó bírósági ítéletről szóló igazolás, vagy a szülői felügyeleti jog gyakorlásáról szóló megállapodás, ha bíróság korábban nem szabályozta azt;
- a tartásra szoruló házastárs részére tartásdíj fizetéséről szóló megállapodás;
- a házastársi közös lakásról való rendelkezésről szóló megállapodás;
- a házasság előtt kötött megállapodásról szóló igazolás, amennyiben létezik.

A benyújtott iratok eltérő rendelkezése hiányában feltételezik, hogy a megállapodásokat az eljárások idejére és az azt követő időszakra is alkalmazni kell. A közös megegyezéssel való különválásra és házasságfelbontásra irányuló eljárást a házastársak vagy képviselőik aláírásával ellátott kérelem anyakönyvi hivatalhoz való benyújtásával kell megindítani. A kérelmet a fent hivatkozott iratokkal együtt nyújtják be, a házasság anyakönyvi bejegyzésének teljes másolatát tartalmazó igazolással együtt.

A kérelem beérkezését követően az anyakönyvvezető megbeszélésre hívja a házastársakat, amelyen ellenőrzik a jogi feltételek teljesülését. A megbeszélésen a házastársakat tájékoztatják arról, hogy léteznek családjogi közvetítői szolgálatok; ha a házastársak továbbra is fel akarják bontani a házasságot, akkor megvizsgálják a megállapodásokat és a házastársakat felhívják azok módosítására akkor, ha nem védik megfelelően valamelyikük vagy a gyermekek érdekét. Jogi aktusok végezhetők és bizonyításvételre kerülhet sor e célból. Ha teljesülnek a jogi követelmények és figyelemmel voltak a fenti eljárásokra, akkor az anyakönyvvezető helyt ad a kérelemnek.

Ha kiskorú gyermek feletti szülői felügyeleti jog gyakorlására vonatkozó megállapodást nyújtottak be, akkor az eljárást az anyakönyvi hivatal helye szerinti igazságügyi igazgatási körzetben illetékes elsőfokú bíróság mellett működő ügyészségre továbbítják azért, hogy az ügyészség 30 napon belül véleményezhesse a megállapodást.

Ha az ügyészség úgy véli, hogy a megállapodás nem védi megfelelően a kiskorúak érdekeit, akkor a kérelmezők a javaslatának megfelelően megváltoztathatják azt, vagy új megállapodást nyújthatnak be. Utóbbi esetben újra az ügyészség elé terjesztik a megállapodást. Ha az ügyészség úgy véli, hogy a megállapodás megfelelően védi a kiskorúak érdekeit, vagy ha a házastársak az ügyész javaslatának megfelelően módosították a megállapodást, akkor elrendelik a házasság felbontását.

Azokban az esetekben, amikor a kérelmezők nem értenek egyet az ügyész által javasolt módosításokkal és továbbra is szándékukban áll felbontani a házasságot, és/vagy a benyújtott megállapodások nem kellőképpen védik valamelyik házastárs érdekeit, akkor nem adnak engedélyt, és a házasság felbontására irányuló eljárást átteszik az anyakönyvi hivatal helye szerinti körzetben működő bírósághoz.

Az ügy beérkezését követően a bíró megvizsgálja a házastársak által benyújtott megállapodásokat, és felhívja őket a módosításokra akkor, ha azok nem védik valamelyikük vagy a gyermekek érdekeit.

A bíró ezt követően megállapítja a házasság felbontásának olyan kérdésekre gyakorolt hatásait, amelyeket a házastársak nem módosítottak. Ha bármelyik megállapodás nem védi kellőképpen valamelyik házastárs érdekeit, akkor a bíró e célból és a javasolt módosítások megfontolása érdekében elrendelheti cselekmények elvégzését, és kérheti bizonyítékok bemutatását. A házasság felbontása következményeinek megállapítása során a bírónak nem csupán ösztönöznie kell, hanem figyelembe is kell vennie a házastársak megállapodását.

Ezt követően elrendelik a házasság közös megegyezéssel való felbontását, és bejegyzik a megfelelő nyilvántartásba.

A különválás vagy a házasság felbontása iránti keresetet a bírósághoz kell benyújtani, ha a felek nem csatolják hozzá a fenti megállapodások valamelyikét. Ebben az esetben a házasság felbontására irányuló keresetet a bírósághoz nyújtják be. A kereset beérkezését követően a bíró megvizsgálja a házastársak által benyújtott megállapodásokat, és felhívja őket a módosításokra akkor, ha azok nem védik valamelyikük vagy a gyermekek érdekeit. A bíró megállapítja a házasság felbontásának olyan kérdésekre gyakorolt hatásait, amelyeket a házastársak nem módosítottak, és e célból és a javasolt módosítások

megfontolása érdekében elrendelheti cselekmények elvégzését, és kérheti bizonyítékok bemutatását. A házasság felbontása következményeinek megállapítása során a bírónak nem csupán ösztönöznie kell, hanem figyelembe is kell vennie a házastársak megállapodását. Ezt követően elrendelik a házasság közös megegyezéssel való felbontását, és bejegyzik a megfelelő nyilvántartásba.

Egyoldalú kérelemre történő különválás vagy házasságfelbontás

Az egyoldalú kérelemre történő különválás vagy házasságfelbontás iránti kereseteket a családjogi és a kiskorúakkal kapcsolatos ügyekben eljáró kollégiumhoz (*Juízo de Família e Menores*) kell benyújtani, vagy ilyen kollégium hiányában a helyi polgári kollégiumhoz (*Juízo Local Cível*), vagy az illetékességgel rendelkező általános kollégiumhoz (*Juízo de Competência Genérica*). Az illetékességet a kérelmező (az eljárást megindító személy) lakóhelye vagy tartózkodási helye határozza meg.

A házasság felbontására vonatkozó rendelkezések *mutatis mutandis* alkalmazandók a különválásra.

A különválás a házastársak közötti kapcsolat helyreállításával vagy a házasság felbontásával ér véget.

Bármelyik házastárs kérheti a házasság egyoldalú felbontását egy teljes éven keresztül különélésre hivatkozva, a másik házastárs szellemi képességeiben bekövetkezett, egy évnél hosszabb ideje tartó olyan változás miatt, amely súlyossága miatt veszélyezteti az életközösség lehetőségét, egy évnél nem rövidebb ideig tartó, a távollévőre vonatkozó információk nélküli távollét miatt, és más olyan tények miatt, amelyek a házastársak hibájára tekintet nélkül bizonyítják a házasság helyrehozhatatlan megromlását.

A sérelmet szenvedett házastárs a polgári jogi felelősség általános szabályai szerint, rendes bíróság előtt kérheti a másik házastárs által okozott károk megtérítését.

A másik házastárs szellemi képességeiben bekövetkezett változás miatt a házasság felbontását kérelmező házastársnak kompenzálnia kell a másik házastársat a házasság felbontásával okozott személyes fájdalomért; a kérelmet a házasság felbontására irányuló eljárásban kell benyújtani.

Ha a házasság felbontásának oka a másik házastárs szellemi képességeiben egy évnél hosszabb ideje tartó olyan változás, amely súlyossága miatt veszélyezteti az életközösség lehetőségét, és az egy évnél nem rövidebb ideig tartó távollét, a távollévőre vonatkozó információk nélkül, akkor csupán a másik házastárs szellemi képességeiben bekövetkezett változásra vagy távollétére hivatkozó házastárs terjesztheti elő a házasság felbontása iránti keresetet.

Ha a házasság felbontása iránti keresetet előterjeszteni jogosult házastárs akadályozva van ebben, akkor a keresetet benyújthatja a családi tanács által felhatalmazott jogi képviselője; ha a jogi képviselő a másik házastárs, akkor a cselekvési jog jogosultjának nevében bárki benyújthatja azt, aki egyenesági vagy legfeljebb harmadfokú oldalági rokon, feltéve, hogy a családi tanács ezt engedélyezi.

A házasság felbontásának kérelmezésére vonatkozó jog nem száll át az elhalálozással, de az örökhatyó örökösei folytathatják az eljárást a hagyatékek érdekében akkor, ha a kérelmező meghal az eljárás során; ugyanilyen értelemben az eljárás folytatódhat az ellenérdekű fél örökösei ellen.

A kereset benyújtását követően, ha az eljárás folytatódhat, akkor a bíró kitzúzi a békéltetési kísérlet időpontját, és mind a felperest, mind az alperest megidézi személyes megjelenésre.

A békéltetés eredménytelensége esetén a bíróság a házastársaknak a házasság közös megegyezéssel való felbontása iránti megállapodására törekszik; ha megszületik a megállapodás vagy ha a házastársak az eljárás bármely pontján kérik a házasság közös megegyezéssel való felbontását, akkor az eljárás *mutatis mutandis* a házasság ilyen típusú felbontását fogja követni.

Ha a bíró képtelen megszerezni a házastársak házasság felbontására vagy különválásra vonatkozó közös megegyezését, akkor a házastársak tartásra, valamint a szülői felügyeleti jogok gyakorlásának rendezésére vonatkozó megállapodására törekszik. A bíró törekszik továbbá a házastársaknak a házastársi közös lakás eljárás alatti használatáról szóló megállapodására, amennyiben releváns.

A békéltetésre irányuló kísérlet során, vagy az eljárás bármely pontján a felek megegyezhetnek abban, hogy közös megegyezéssel kérik a házasság felbontását vagy a különválást, feltéve, ha teljesülnek ennek szükséges feltételei.

Ha hiányzik valamelyik fél egyetértése, vagy lehetetlennek bizonyul a békéltetés, akkor a bíró elrendeli, hogy az alperes 30 napon belül nyújtsa be válaszáat; az értesítés időpontjában az eredeti keresetlevél másolatát átadják az alperesnek.

Ha az alperes holléte ismeretlen, az eljárási jogban rendelkezésre álló valamennyi erőfeszítést megtették tartózkodási helyének azonosítása érdekében és mind eredménytelenek bizonyult, akkor törlik a békéltetésre kitűzött napot, és az alperest hirdetmény útján hívják fel válasza benyújtására.

A válaszadásra rendelkezésre álló határidő elteltét követően az eljárás a rendes eljárás szabályait követi. Az eljárás során megállapítják a jogvita tárgyát és a hivatkozott bizonyítékok alapját. Az utolsó tárgyalásra ezen folyamat alatt kerül sor a bizonyításfelvétellel együtt. Az utolsó tárgyalást követően az ügyet lezárják, és a bíróhoz kerül 30 napon belüli ítélethozatalra.

A különválást viszontkeresetben lehet kérelmezni még akkor is, ha a felperes a házasság felbontását kérte; ha a felperes különválást kért, az alperes viszontkeresetében ugyancsak kérheti a házasság felbontását. Ilyen esetekben elrendelik a házasság felbontását akkor, ha helyt adnak a keresetnek és a viszontkeresetnek.

A házasság érvénytelenítése

A házasság érvénytelenítésére sem peres, sem peren kívüli eljárásban nem lehet hivatkozni addig, amíg azt a kifejezetten erre a célra irányuló eljárásban hozott ítélet el nem ismeri.

Ezt a keresetet a családjogi és a kiskorúak ügyeivel foglalkozó kollégiumhoz kell benyújtani, olyan eljárásindító kereset előterjesztésével, amely azonosítja a feleket, bemutatja a lényeges tényeket, és kérelemmel zárul.

Az ilyen eljárás kezdeményezésére vonatkozó jogosultság a kereset indokaitól függ (*lásd a 8. kérdésre adott választ*).

A házastársak, vagy egyenes ági rokonaik, vagy legfeljebb negyedfokú oldalági rokonaik, a házastársak örökösei és örökbefogadó szülői, valamint az ügyészség indíthat vagy folytathat érvénytelenítési okra hivatkozva érvénytelenítés iránti eljárást. Kiskorúság, elmebetegség miatti tilalom vagy cselekvőképtelenség esetén a gondnok vagy a gyám, és bigámia esetén az elkövető első házastársa ugyancsak indíthat vagy folytathat eljárást. A megtevés miatti érvénytelenítést kérelmezhetik maguk a házastársak, vagy a házasságkötés következtében sérelmet szenvedett személy.

Beleegyezés hiányára vonatkozó egyéb esetekben csak az a házastárs indíthat eljárást, akinek hiányzik a beleegyezése. Ez utóbbinak a házassággal létrejött rokonság alapján egyenes ági rokonai és örökösei vagy örökbefogadó szülői folytathatják az eljárást, ha a felperes az eljárás során meghal.

Az akarathibára alapozott érvénytelenítési eljárásokat csak az a házastárs indíthatja meg, aki a tévedés vagy a kényszer áldozata volt, de a házassággal létrejött rokonság alapján egyenes ági rokonai és örökösei vagy örökbefogadó szülői folytathatják az eljárást, ha a felperes az eljárás során meghal.

A tanúk hiányára alapozott érvénytelenítési eljárást csak az ügyészség terjesztheti elő.

Az érvénytelenítési okokra alapított érvénytelenítési eljárást a következő esetekben lehet indítani:

a) kiskorúság, mentális zavar vagy ismert elmebetegség miatti tilalom vagy cselekvőképtelenség esetén, a cselekvőképtelen személy által indított eljárásban a nagykorúságuk elérésétől, a rájuk vonatkozó tilalom vagy cselekvőképtelenségük megszűnésétől vagy az elmebetegség megszűnésétől számított hat hónapon belül; a valamely másik személy által indított eljárásban a házasságkötéstől számított három éven belül, de nem a nagykorúság elérését, a cselekvőképtelenség megszűnését vagy az elmebetegség megszűnését követően;

b) a felek egyikének házastársára irányuló emberölés miatti elítélés esetén a házasságkötéstől számított három éven belül;

c) egyéb esetekben a házasság felbontásától számított hat hónapon belül.

A házasság felbontása előtt csak az ügyész indíthat eljárást.

A korábbi, fel nem bontott házasság fennállására alapozott érvénytelenítési eljárásokat nem lehet megindítani vagy folytatni akkor, ha a bigámiát elkövető személy első házasságának semmissége vagy érvénytelenítése iránti eljárás van folyamatban.

A felek egyike vagy mindegyike beleegyezésének hiányára alapozott érvénytelenítési eljárást csak a házasságkötéstől számított három éven belül lehet megindítani, vagy ha a felperes ennek nem volt tudatában, akkor a tudomásszerzéstől számított hat hónapon belül.

Az akarathibára alapozott érvénytelenítési eljárások nem indíthatók meg a hiba megszűnését követő hat hónap elteltével.

A tanúk hiányára alapozott érvénytelenítési eljárásokat csak a házasságkötéstől számított egy éven belül lehet megindítani.

A szóban forgó fél házassági anyakönyvi kivonatát, és esetlegesen (amennyiben a kereset alapja az életkor) a születési anyakönyvi kivonatát csatolni kell az eredeti keresethez.

A válaszdásra nyitva álló határidő elteltét követően az eljárás a rendes eljárásokra vonatkozó, fent hivatkozott feltételek szerint folyik.

Az érvénytelenségi okot megszüntnek és a házasságot megkötésének pillanatától kezdődően érvényesnek tekintik akkor, ha az érvénytelenítést kimondó ítélet jogerőre emelkedése előtt az alábbi események bármelyike bekövetkezik:

- ha a házasságkötéshez szükséges életkort el nem ért gyermek nagykorúvá válását követően az anyakönyvi hivatal valamelyik tisztviselője és két tanú előtt megerősíti házasságát;
- ha a jogilag cselekvőképtelen vagy mentális zavarban szenvedő személy megerősíti házasságkötését az előző pont szerinti feltételekkel azt követően, hogy cselekvőképtelensége vagy mentális zavara megszűnt, vagy elmezavar esetén azt követően, hogy bíróság ellenőrizte az elmezavarban szenvedő személy elmeállapotát;
- ha a bigámiát elkövetett személy első házasságát semmisnek vagy érvénytelennek nyilvánítják;
- ha a tanúk hiánya az anyakönyvvezető által elfogadottan igazolt körülményekre vezethető vissza, feltéve, hogy nem merül fel kétség a házasság megkötése vonatkozásában.

12 Igénybe vehetek-e költségmentességet az eljárás költségeinek fedezésére?

Igen, a költségmentesség rendszere valamennyi bíróságra alkalmazandó, az eljárás formájától függetlenül.

További információért lásd a „Költségmentesség” tájékoztatót.

13 Van-e lehetőség fellebbezésre a házasság felbontása/különválás/házasság érvénytelenítése tárgyában hozott határozat ellen?

Igen. Ilyen eljárások esetén mindig van lehetőség fellebbezésre.

14 Mit kell tennem, ha a házasság felbontása/különválás/házasság érvénytelenítése tárgyában másik tagállam bírósága által kiadott határozatot szeretnék e tagállamban elismertetni?

Ha a határozatot az Európai Unió valamelyik tagállamában hozták meg, Dániát kivéve, akkor a 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet értelmében elismerik azt a többi tagállamban.

Ha a határozatot Dániában hozták meg, akkor a külföldi ítéletek felülvizsgálatára vonatkozó különös eljárás alkalmazandó.

Ebben az eljárásban a felülvizsgálandó határozatot tartalmazó iratot a keresetlevéllel együtt benyújtják, és az értesített ellenérdekű félnek 15 napja van válasz benyújtására. A felperes az e válaszról szóló értesítéstől számított 10 napon belül válaszolhat arra. Ha a felek valamennyi kérelmüket előterjesztették, és sor került a lényegesnek minősülő lépésekre, a felek és az ügyész megkapják az összes iratot, 15 napra.

Az ítélet elismeréséhez az alábbiak szükségesek:

- nem férhet kétség az ítéletet tartalmazó irat hitelességéhez vagy a határozat megalapozottságához;
- az ítéletnek jogerősnek kell lennie a meghozatala szerinti ország joga értelmében;
- az ítéletet olyan külföldi bíróságnak kellett meghozni, amelynek joghatóságára nem jogsértő módon hivatkoztak, és nem vonatkozhat olyan kérdésekre, amelyek tekintetében a portugál bíróságok kizárólagos joghatósággal rendelkeznek;
- nem állhat fenn annak lehetősége, hogy portugál bíróság előtti ügyre alapozva *lis pendens* vagy *res judicata* esetére hivatkozzanak, kivéve, ha a külföldi bíróság akadályozta meg az eljárás megindítását;
- a bíróság szerinti ország joga értelmében a keresetet az alperes részére szabályszerűen kézbesítették, és az eljárásban érvényesülnie kellett a védelemhez való jogra és a felek egyenlő védelmére vonatkozó elveknek;
- nem vonatkozhat olyan határozatra, amelynek elismerése olyan eredményre vezet, amely egyértelműen összeegyeztethetetlen Portugália nemzetközi közrendi elveivel.

15 Melyik bírósághoz kell fordulnom, ha a házasság felbontása/különválás/házasság érvénytelenítése tárgyában másik tagállam bírósága által kiadott határozat elismerését szeretném kifogásolni? Milyen eljárás alkalmazandó ilyen esetben?

Az Európai Unió tagállamaiban, Dánia kivételével, ha az érintett fél úgy határoz, hogy házasság felbontásának, különválásnak vagy házasság érvénytelenítésének elismerését kéri, akkor a kérelmet a családjogi ügyekben eljáró bírósághoz kell előterjeszteni. Az illetékességgel rendelkező bíróságot azon tagállam nemzeti joga határozza meg, ahol benyújtották az elismerés iránti kérelmet.

16 Mely jogszabályokat alkalmazza a bíróság olyan házastársak közötti bontóperben, akik nem ebben a tagállamban élnek, vagy akiknek állampolgársága különböző?

A nemzeti kollíziós szabályok értelmében a házasság felbontása és különválás esetén a házastársak közös nemzeti joga alkalmazandó. Ha nem rendelkeznek azonos állampolgársággal, akkor a szokásos közös tartózkodási helyük szerinti jog alkalmazandó; ennek hiányában annak az országnak a joga alkalmazandó, amelyikhez legszorosabban kötődik a családi életük.

Ha azonban a házasság alatt megváltozik az alkalmazandó jog, akkor csak a felmerülésének időpontjában releváns tény szolgálhat a különválás vagy a házasság felbontásának alapjául.

Hol található az alkalmazandó jogszabályok?

A polgári törvénykönyv (*Código Civil*) rendelkezései itt találhatóak:

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=775&tabela=leis

A polgári perrendtartás (*Código de Processo Civil*) rendelkezései itt találhatóak:

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=1959&tabela=leis

A 272/2001. sz. törvényerejű rendelet rendelkezései itt találhatóak:

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=581&tabela=leis&so_miolo=

Az anyakönyvezési törvénykönyv (*Código do Registo Civil*) rendelkezései az alábbi linken érhetők el:

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=682&tabela=leis

Záró megjegyzés

A jelen tájékoztatóban található információ általános jellegű és nem teljes; a kapcsolattartó pontot, a polgári és kereskedelmi ügyekben illetékes Európai Igazságügyi Hálózatot, a bíróságokat és más személyeket nem köti, valamint nem helyettesíti az alkalmazandó hatályos jogszabályok vizsgálatát.

Ez a webhely az [Európa Önökért](#) portál része.

Örömmel vesszük [visszajelzését](#) arról, hogy hasznosnak találta-e az oldalon szereplő információkat.

 **Your
Europe**

This webpage is part of an EU quality network

Utolsó frissítés: 03/06/2021

Ennek a lapnak a különböző nyelvi változatait az Európai Igazságügyi Hálózat tagállami kapcsolattartói tartják fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Sem az Európai Igazságügyi Hálózat, sem a Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget, illetve kötelezettséget az e dokumentumban közzétett vagy hivatkozott információk és adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.